

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

NEAS AS
Postboks 2260 Løkkemyra
6503 KRISTIANSUND N

Deres ref

Vår ref
22/1026-3

Dato
20. januar 2023

Smisetfossen kraftverk – avslag på søknad

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har 08.04.2022 avslått en søknad fra NEAS AS (NEAS) om tillatelse til bygging av Smisetfossen kraftverk i Ålvundelva i Sunndal kommune i Møre og Romsdal.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å gjøre om på vedtaket, og har sendt saken til departementet i brev 11.05.2022.

1. Bakgrunn

NEAS søkte 02.09.2020 om tillatelse til å bygge Smisetfossen kraftverk. Kraftverket vil utnytte Smisetfossen som har et fall på 17 meter og en middelvannføring på 9 m³/s. Inntaket er planlagt på kote 111 og kraftstasjonen på kote 94. Kraftverket vil ha en maksimal slukeevne på 6,95 m³/s, som tilsvarer 77 pst utnyttelse av middelvannføringen. Installert effekt er oppgitt til 0,96 MW. Kraftverket vil ha en årsproduksjon på om lag 4 GWh. Det er planlagt å slippe 4,9 m³/s i sommerperioden (1.5.–30.9.) og 0,91 m³/s i vinterperioden (1.10.–30.4.).

Sunndal kommune er positiv til en utbygging av Smisetfossen kraftverk. Statsforvalteren i Møre og Romsdal påpeker at en utbygging av Smisetfossen vil svekke vassdragsvernet, og anbefaler at alternativ 2 blir vurdert dersom det skal gis konsesjon. Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Forum for natur og friluftsliv Møre og Romsdal og én privatperson er imot utbygging på grunnlag av vassdragsvern, naturmiljø, mulige kulturminner og brukerinteresser.

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Trine-Lise
Øvergård
22 24 63 63

2. NVEs vedtak

NVE har følgende vurdering og konklusjon:

«NVE mener en utbygging av Smisetfossen kraftverk etter omsøkte planer vil føre til en vesentlig forringelse av Smisetfossen som et viktig landskapselement. Forringelsen vil skyldes både betraktelig redusert vannføring i fossen og anleggstekniske inngrep i forbindelse med bygging av kraftverket. Ettersom landskapsverdier er en sentral del av vernegrnlaget, har NVE har tillagt dette stor vekt i vurderingen. NVE legger videre vekt på at Smisetfossen utgjør den siste gjenværende urørte fossen i den kulturpåvirkede delen av vassdraget. Etter NVEs mening er det planlagte uttaket av vann så stort at det vil gi Smisetfossen et preg av kraftutbygging gjennom reduksjon i vannføringsvariasjon. Dette vil stride mot forutsetningen for vassdragsvernet.

Samlet sett mener NVE at utbygging av Smisetfossen kraftverk etter omsøkte planer vil føre til svekkelse av verneverdiene i det vernede Ålvundvassdraget. I og med at tiltaket svekker verneverdiene, har vi ikke vurdert andre ulemper som for eksempel virkninger for biologisk mangfold.»

NVEs konklusjon

«NVE kan i medhold av vannressursloven § 35, post 8, avslå en søknad om konsesjon til vannkraftutbygging i et vernet vassdrag, dersom det er helt klart at hensynet til vassdragsvernet taler imot, jf. § 35, post 5. Basert på foreliggende søknad med miljørapport, innkomne høringsuttalelser og egne erfaringer, avslår NVE søknaden. Det planlagte kraftverket vil etter NVEs syn komme i konflikt med verneverdiene i vassdraget. Tiltaket vil føre til en vesentlig endring av naturlig vannføring i Smisetfossen. Tiltaket vil også, gjennom store tekniske inngrep, ha negative konsekvenser for det vernede vassdragets verdier knyttet til landskap. Konsesjon kan ikke bli gitt i strid med verneverdiene, jf. vannressursloven §§ 34 og 35, post 5 og 8. På grunn av tiltakets plassering og verneverdienes art, er det NVE sin vurdering at de negative konsekvensene ikke kan avbøtes med tiltak.»

3. Klagen

NEAS har klaget på NVEs vedtak av 08.04.2022. Klagen er som følger:

«Vi vil med dette klage på avgjørelsen fra NVE angående avslag på bygging av Smisetfossen kraftverk.

Dette begrunnes med at skal vi produsere mer kraft på en ren og bærekraftig måte, bør slike prosjekt imøteses. Det fører til arbeidsplasser i distriktene både under og etter utbygging. Og selv om kraftverket er lite, øker det leveringssikkerhet til nærområdet.

Med en behandlingstid på 2-3 år burde NVE kommet med noen bedre argumenter enn bare si at elva er vernet. Elva er riktignok vernet, men den er fortsatt regulert etter konsesjon fra Langvatnet, og vil bidra til den lokale og nasjonale kraftoppdekningen.

- Ålvundelva er vernet gjennom Verneplan I for vassdrag av 1973-Ulvåa til Ålvund. Stortinget vedtok i 2005 at det kan gis tillatelse til bygging av mini- og mikrokraftverk med effekt på mindre enn 1 Mw. Tillatelse vil imidlertid bare bli gitt dersom det ikke går utover verneverdiene, noe vi mener det ikke gjør.*
- En av grunnene til avslaget fra NVE, er at kraftverket med dam og rør blei godt synlig og dominerende. Dette menes er uriktig, da tanken er at anlegget skal bygges slik at det så godt som mulig ikke dominerer, men går naturlig inn i omgivelsene. Rørgata er tenkt nedgravd, der tilkomstveien er, og vil ikke være til sjenanse. Stasjonen blir kledd med naturfarget trevirke og skal gli fint inn i omgivelsene.*
- Det kan også nevnes at området ikke er noen naturlig fritidsområde, og er uten turstier og lignende. Lokalbefolkningen vet knapt hvor fossen er.*
- I avslaget står det også at fossen er den eneste gjenværende i vassdraget. Dette medfører da ikke riktighet, da vi har Svardalsfossen lenger oppstrøms, samt noen mindre fossefall nedover dalen. Det er også tenkt minstevannføring, slik at elva/fossen ikke vil bli uten vann.*
- Det kan også nevnes at naboer, grunneiere, kommunen og fylke er positive.*
- At elva er uberørt er heller ikke riktig, da Langvatnet, der elva har sitt utspring, er regulert, slik at det kan slippes 1 m³ vann. Dette må da også være en fordel, da dette kan slippes når det er liten vannføring i elva.»*

4. Departementets merknader

Ålvundvassdraget ble varig vernet gjennom Verneplan I for vassdrag i 1973. Vernet gjelder hele vassdraget, dvs. hovedelven og sideelver. Verneplanvedtaket gjelder først og fremst mot vannkraftutbygging, men verneverdiene skal også tas hensyn til ved andre inngrep. Landskapsverdier er en sentral del av vernegrnlaget, og det fremgår at vassdraget er en viktig del av landskapet. Det kan ikke gis tillatelse til Smisetfossen kraftverk dersom hensynet til verneverdiene i vassdraget taler imot, jf. vannressursloven § 35 post 5 og 8.

Samfunnsnytte og prissatte konsekvenser

Prosjektet vil bidra med en årlig kraftproduksjon på om lag 4 GWh, og en utbyggingskostnad på om lag 28 mill. kroner i 2020-kroner. Justert til 2022-kroner blir kostnaden 31,7 mill kroner.

Nåverdien er marginalt negativ om NVEs basis prisbane fra langsiktig kraftmarkedsanalyse fra 2021 legges til grunn. Dette tilsier at prosjektet har en begrenset inntektsside og dermed i liten grad kan bære negative virkninger. Om høy prisbane legges til grunn, eller om kostnadene reduseres noe, vil nåverdien være positiv. Det er betydelig usikkerhet i beregningene. Nåverdiberegningen legges til grunn i den videre saksbehandlingen. Departementet vil understreke at klagebehandlingen skjer på grunnlag av en helhetlig

avveining av prosjektets samlede fordeler og ulemper. I denne avveiningen vil ikke-prissatte virkninger stå sentralt.

Landskap

Klager påpeker at anlegget vil bygges slik at det går naturlig inn i omgivelsene, og viser til at rørgata skal graves ned og at stasjonen skal kles med naturfarget trevirke. Klager peker videre på at elva ikke er urørt, da vannføringen er regulert.

NVE har i avslaget lagt stor vekt på at både inntakskonstruksjonen og rørgaten vil utgjøre godt synlige og vesentlige inngrep. Inntaksdammen vil være et betydelig inngrep i form av en betongdam på tvers av elva, på oversiden av broen. Deler av rørgatetraseen er planlagt i en sidebakk/flomløp på venstre side av vassdraget. For å hindre flomskader på rørgaten, vil det også være nødvendig med relativt omfattende forbygninger mot selve Smisetfossen. Sidebekken og Smisetfossen vil bli sterkt negativt påvirket av dette.

Ut fra bilder på Norgeskart.no fremstår tiltaksområdet langs Smisetfossen er relativt urørt, selv om vannføringen i elva er regulert i Langvatnet. Det er ingen bebyggelse langs elva på det aktuelle partiet, bortsett fra en bro over elva. Departementet støtter derfor NVEs vurdering av at bygging av en rørgate vil medføre synlige landskapsinngrep, selv om rørgata graves ned. At det vil være behov for forbygninger vil forsterke landskapsinngrepet. Tilsvarende vil et kraftstasjonsbygg medføre en synlig konstruksjon. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at dette vil være uheldig for landskapsbildet, og vil påvirke verneverdiene negativt.

Klager peker videre på at Smisetfossen ikke er den eneste fossen i vassdraget. De peker på Svartdalsfossen samt mindre fossefall i elva. NVE har i bakgrunn for vedtak omtalt at Smisetfossen utgjør den siste gjenværende urørte fossen i den kulturpåvirkede delen av vassdraget. Svartdalsfossen ligger oppstrøms Langvatnet. De øvrige fossefallene som klager omtaler fremstår ut fra bildene som mindre strykpartier.

Klager viser til at Langvatet er regulert og at det kan slippes 1 m³/s når det er tørt i elva. Selv om det slippes 1 m³/s fra Langvatnet, vil en fraføring på maksimalt 6,95 m³/s, tilsvarende 77 pst av middelvannføringen, medføre en betydelig reduksjon av den naturlige vannføringen i vassdraget. Departementet mener at en reduksjon av vannføringen vil medføre en negativ påvirkning på verneverdiene.

Oppsummering

Smisetfossen kraftverk vil årlig kunne bidra med om lag 4 GWh årlig, men med en marginal negativ nåverdi.

Ålvundelva ble vernet gjennom Verneplan I av 1973. Smisetfossen er den siste urørte fossen i nedre del av hovedvassdraget. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at utbyggingen vil føre til vesentlig forringelse av Smisetfossens funksjon som et viktig landskapselement. Forringelsen vil skyldes både vesentlig redusert vannføring og

anleggstekniske inngrep i forbindelse med bygging av kraftverket. Departementet legger særlig vekt på at inntakskonstruksjonen og rørgaten vil innebære betydelige landskapsinngrep. Reduksjon i vannføring og landskapsinngrepene vurderes å påvirke verneverdiene i vassdraget.

Etter en samlet vurdering finner departementet at en utbygging av Smisetfossen kraftverk vil være i strid med vannressursloven § 35 post 5 og 8.

5. Departementets vedtak

Klage fra NEAS tas ikke til følge. Departementet opprettholder NVEs avslag på søknaden om Smisetfossen kraftverk.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Katrin Lervik (e.f.)
underdirektør

Trine-Lise Øvergård
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi: NVE